

Kentsel Gelişimden Sorumlu AB Bakanlarının Gayriresmî Toplantısı'nda Kabul Edilen Toledo Bildirgesi

Toledo, 22 Haziran 2010

Çeviri: Ayşe Berktaş

AB ülkelerinin kentsel gelişim ve bölgesel uyumdan sorumlu bakanları tarafından Mayıs 2007'de kabul edilen Leipzig Şartı, Avrupa kentlerinde sürdürülebilirliği sağlamak için izlenmesi gereken ilkeleri sıralayarak, Avrupa'da mimarlık ve kent politikaları konusunda ortak bir yol haritasının başlangıcını oluşturmuştu. Leipzig Şartı, daha önce kabul edilen Kasım 2004 tarihli Rotterdam Kent Müktesebatı ve Aralık 2005 tarihli Bristol Mutabakatı'nın bir devamı olmasının yanı sıra, özellikle mimari kalitenin sürdürülebilir kentlerin oluşturulmasındaki rolünü vurgulaması ve hükümetleri bu faktörü dikkate almaya çağırması açısından önem kazanan bir belgeydi. Bakanlar, Leipzig Şartı'nın uygulama sürecinde önemli bir adımı, Kasım 2008'de Madrid'de imzaladıkları ve sürdürülebilir gelişimle ilgili somut bir eylem planı içeren bir bildirme ile atmışlardı. Bunu izleyen ve sürecin en güncel belgesi olan Toledo Bildirgesi, yine kentsel gelişim ve bölgesel uyumdan sorumlu bakanların, 22 Haziran 2010'da İspanya-Toledo'da gerçekleştirdikleri toplantıda kabul edildi. Bu belgede bakanlar, "entegre kentsel yeniden gelişim" yaklaşımını ön plana çıkararak, kent merkezlerinin canlandırılmasını AB'nin 2020 Strateji'nin önemli bir parçası olarak vurguluyorlar. Bakanlar, daha yaşanabilir, sürdürülebilir, ekolojik anlamda etkin ve kapsayıcı kentler için birtakım ortak göstergeler oluşturmayı ve AB düzeyinde kentlerin "entegre" yaklaşımla geliştirilmesini konusunda çalışmalar yapmak konusunda taahhütte bulunuyorlar.

Leipzig Şartı'na Türkçe olarak ulaşmak için:

www.mo.org.tr/UIKDocs/leipzigarti.pdf

Madrid Sonuç Bildirgesi'ne Türkçe olarak ulaşmak için:

www.mo.org.tr/UIKDocs/kentselkalkinmabakanlari.pdf

Toledo Bildirgesi'nin orijinaline ulaşmak için:

www.mo.org.tr/UIKDocs/toledodeclaration.pdf

ÖNSÖZ

Avrupa Birliği (AB) Konseyi İspanya Dönem Başkanlığı'nın davetiyle İspanya-Toledo'da düzenlenen Konut ve Kentsel Gelişim konulu Gayriresmî Bakanlar Toplantısı (21-22 Haziran) kapsamında, 22 Haziran 2010'da "entegre kentsel yenilenme" temalı Kentsel Gelişimden Sorumlu Bakanlar Gayriresmî toplantısı gerçekleştirilmiştir.

Toplantıya Avrupa Bölgesel Politikalar Komiseri, Avrupa Parlamentosu, Bölgeler Komitesi, Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi, Avrupa Yatırım Bankası temsilcileri, üç AB aday ülkesinin yanı sıra Norveç ve İsviçre'den temsilciler ve kentsel gelişimle ilgili çeşitli gözlemciler ve paydaş örgütler katılmıştır.

Bu toplantı Avrupa ekonomisini ve yurttaşlarının hayat kalitesini büyük ölçüde etkileyen bir küresel mali, ekonomik ve sosyal kriz ortamında yapılmıştır. Avrupa kentleri kısa ve orta vadede bu krizi aşmak ve krizden daha güçlü çıkmak gibi büyük bir sorumlulukla; ama aynı zamanda yapısal ve uzun

vadeli birtakım başka zorluklarla (küreselleşme, iklim değişikliği, kaynaklar üzerindeki baskı, göçler, yaşlanma ve demografik değişim, vb.) karşı karşıya bulunmaktadır. Bu konularla aynı anda ele alınması gereken güçlü bir kentsel boyut da bulunmaktadır (kent ekonomisi üzerindeki etkiler, kentsel çevrenin bozulması, toplumsal kutuplaşma ve dışlanma riskinin artması vb.). Bu sorunlar Avrupa kentlerinde ekonomik rekabet gücünü, eko-verimliliği, toplumsal kaynaşmayı artırmanın, şehirle ilgili ilerleme sağlamanın ve yurttaşların şimdiki ve gelecekteki yaşam kalitesini ve refahını güvence almanın tek çaresi olarak; entegre, akıllı, sürdürülebilir, bütünsel, kapsayıcı kentsel gelişim ilkelerine dayalı sağlam bir rota çizmek için bir çağrı ve fırsat niteliğindedir.

Kentsel Gelişimden Sorumlu Bakanlar:

- AB Antlaşması'nı ve Avrupa Topluluğu Kurucu Antlaşması'nı değiştiren, 13 Aralık 2007'de Lizbon'da imzalanan ve 1 Aralık 2009'da yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması'nı,
- 3 Mart 2010 tarihli (COM(2010)2020) "*Avrupa 2020: Akıllı, Sürdürülebilir ve Kapsayıcı Büyüme İçin Bir Strateji*" başlıklı Komisyon Bildirimi'ni ve Avrupa Konseyi'nin 15-16 Haziran 2006'da kabul ettiği "*AB Sürdürülebilir Gelişim Stratejisi*"ni takiben, Avrupa Konseyi tarafından 17 Haziran 2010'da onaylanan "*AVRUPA 2020*" stratejisini;
- Bölgesel Politika Genel Müdürlüğü'nün Kasım 2008 tarihli "*Kentsel Boyutun Canlandırılması – Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu'nun Ortak Finansörü Olduğu Operasyonel Programların Analizi (2007-2013)*" başlıklı Çalışma Belgesi'ni ve Komisyon'un Aralık 2009'da güncellenen "*2007-2013 dönemi Topluluk Politikalarında Kentsel Boyut*" Kılavuzu'nu;
- Komisyon'dan Konsey'e, Avrupa Parlamentosu'na, Bölgeler Komitesi'ne ve Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi'ne yönelik yayınlanan 6 Ekim 2008 tarihli (COM (2008)0616) "*Bölgesel Uyum Üzerine Yeşil Belge: Bölgesel Çeşitlilikleri Bir Güç Haline Getirmek*" başlıklı Bildirim'i;
- Avrupa Parlamentosu'nun *Bölgesel Uyum Üzerine Yeşil Raporu ve bütünlük politikasında yapılacak reforma ilişkin tartışmanın durumu üzerine* hazırladığı 24 Mart 2009 tarihli kararını (2008/2174(INI)); *yeni programlama döneminde uyum politikasının kentsel boyutu üzerine* 24 Mart 2009 tarihli Avrupa Parlamentosu kararı (2008/2130(INI));
- Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi'nin (EESC) 26 Mayıs 2010'da onaylanan "*kentsel yenilenme konusuna entegre yaklaşım gerektiği*"ne dair görüşünü (EESC 760/2010);
- Bölgeler Komitesi'nin 9-10 Haziran 2010'daki Genel Kurul Toplantısı'nda onaylanan "*kentsel yenilenmenin Avrupa'daki kentsel gelişimin geleceğindeki rolü*" üzerine düşüncesini;
- 22-24 Şubat 2010'da yapılan Avrupa Yerel Yönetimler Zirvesi'nde onaylanan "*Avrupa Yerel Gündemine Doğru*" başlıklı Barselona Gündemi'ni;
- Komisyon'un "*Yeni Bir Kentsel Hareketlilik Kültürüne Doğru*" (COM (2007) 551 son) başlıklı *Yeşil Raporu*'na dayanan ve 30 Eylül 2009'da kabul edilen "*Kentsel Hareketlilik Konusunda Eylem Planı*" (COM (2009) 490 son) başlıklı Komisyon Bildirimi'ni;
- 19 Şubat 2010'da Zaragoza'da yapılan Gayriresmî Bakanlar Toplantısı'nın Dönem Başkanlığı sonuç raporunu; 16 Mart 2010'da Malaga'da yapılan Bölgesel (*Territorial*) Politika Üzerine Gayriresmî Bakanlar Toplantısı'ndan çıkan çoklu düzeyde yönetişime ilişkin sonuçlar ve 21 Haziran 2010'da Toledo'da yapılan Konut Bakanları 18. Gayriresmî Toplantısı Sonuç Bildirgesi'ni;
- Kentsel Gelişmeye ilişkin en son Gayriresmî Bakanlar Toplantılarının belgeleri, özellikle: 3 Kasım 2000'de Lille'de toplanan kent işlerinden sorumlu Gayriresmî Bakanlar Konseyi'nde kabul edilen "*Lille Eylem Programı*"; 29 Kasım 2004'te Rotterdam'da yapılan bölgesel uyumdan (*territorial cohesion*) sorumlu Gayriresmî Bakanlar Konseyi'nin kabul ettiği "*Kentsel Müktesebat*"; 6-7 Aralık 2005'te Bristol'de yapılan sürdürülebilir topluluklara ilişkin Gayriresmî Bakanlar Konseyi'nde benimsenen "*Bristol Mutabakatı*"; 24-25 Mayıs 2007'de Leipzig'de yapılan mekânsal planlama ve kentsel gelişimden sorumlu Bakanlar Konseyi'nde kabul edilen "*AB'nin Bölgesel Gündemi – Farklılıklar Taşıyan Bölgelerden Oluşan Daha Rekabetçi ve Sürdürülebilir bir Avrupa'ya Doğru*" ve "*Sürdürülebilir Avrupa Kentlerine ilişkin Leipzig Şartı*"; 25 Kasım 2008'de kentsel gelişimden sorumlu Bakanların Gayriresmî Toplantısında kabul edilen Marsilya Bildirgesi'ni;

göz önünde bulundurarak, aşağıda belirtilen kararlar üzerinde fikir birliğine vararak, Toledo Bildirgesi'ni onaylamıştır.

TOLEDO BİLDİRGESİ:

A. DAHA AKILLI, DAHA SÜRDÜRÜLEBİLİR VE TOPLUMSAL AÇIDAN KAPSAYICI KENTSEL GELİŞMEYİ SAĞLAMA YOLUYLA, GÜNCEL KENTSEL SORUNLARA YANIT GELİŞTİRMEK VE AVRUPA 2020 STRATEJİSİNİ HAYATA GEÇİRMEK ÜZERİNE

Günümüzde yaşanan krizlerin kentsel boyutunu ve Avrupa kentlerini bekleyen olası sorunları göz önüne alan Bakanlar, Avrupa 2020 stratejisini ayrıntılı olarak incelemiş ve neticede Avrupa kentsel bölgeleri, şehirleri ve kasabalarında daha akıllı, daha sürdürülebilir ve toplumsal açıdan kapsayıcı bir kentsel gelişim sağlama gereğini vurgulamıştır.

A.1. Kentsel gelişim politikalarında entegre yaklaşımın uygunluğu ve bu konuda ortak bir kavrayışa ulaşma ihtiyacı

Bakanlar daha akıllı, daha sürdürülebilir ve toplumsal açıdan kapsayıcı kentsel gelişimi sağlamak için daha önce bakanlar düzeyinde yapılmış olan toplantılarda ifade edilen taahhütlerin ve belirlenen ilkelerin geçerliliğini teyit etmekte ve daha az kaynakla daha çok şey başarmanın gerekli görüldüğü sınırlı kaynaklara sahip günümüz ortamında, kentsel politikalara entegre yaklaşımı Avrupa 2020 stratejisinde belirlenen yönde ilerlemenin ana araçlarından biri olarak özellikle öne çıkartmaktadır. Bu amaçla, hedeflerin gerçekleştirilmesinde kentlerin oynayabileceği rolü kabul etmekte, Avrupa 2020'yi uygularken kentlerle gerçek ortaklıklar kurma çağrısında bulunmaktadır.

Bununla birlikte, Bakanlar bu önemli kentsel sorunlara yanıt üretebilmek için Leipzig ve Marsilya'da yapılan son toplantılarda üzerinde anlaşmaya varılan ilkelerin tam anlamıyla şekillendirilmesi, uygulanması ve hayata geçirilmesi gerektiği görüşündedir. Bakanlar, bunu yapmaya devam edebilmek için kentsel gelişimde entegre yaklaşım konusunda derinlikli bir ortak kavrayış oluşturmanın yerinde olacağı konusunda fikir birliği içindedir. Bu yaklaşımın, "Entegre kentsel yenilenme ve bunun Avrupa'da daha akıllı, daha sürdürülebilir ve toplumsal açıdan kapsayıcı bir kentsel gelişim sağlama konusundaki stratejik potansiyeline ilişkin Toledo Referans Belgesi"nde yer alan esaslarını önemle kaydeden Bakanlar, İspanya Dönem Başkanlığı'na bu değerli belgeyi hazırladığı için teşekkür etmektedir. Bu ortak kavrayıştan hareket eden Bakanlar, entegre kavrayışa kendi yetki alanlarında katkıda bulunmayı ve bu yaklaşımı geliştirmeyi taahhüt etmişlerdir. Bakanlar, üzerinde fikir birliğine varılan bu entegre yaklaşım kavrayışını hayata geçirecek ve kentsel sürdürülebilirliğin değerlendirilmesini sağlayacak birtakım göstergelerin de aralarında bulunduğu ortak bir dizi göstergenin geliştirilmesi imkânının araştırılması konusunda anlaşmışlardır.

A.2. Entegre kentsel yenilenmenin önemi ve Avrupa'da daha akıllı, daha sürdürülebilir ve toplumsal açıdan kapsayıcı bir kentsel gelişim sağlama konusundaki stratejik potansiyeli

Bakanlar daha akıllı, daha sürdürülebilir ve toplumsal açıdan kapsayıcı kent modelini hayata geçirmek için, şu hususların önemini vurgulamaktadır:

- Hem yeni kentsel gelişim alanlarında hem de kentin mevcut alanlarında kentsel sürdürülebilirliğin bütün boyutlarını entegre bir şekilde öne çıkaran, kente dair ayrıntılı ve kapsamlı bir vizyona sahip entegre kentsel gelişim stratejilerinin uygulanması;
- Avrupa 2020 stratejisinde belirlenen genel amaçları ve özel hedef başlıklarını¹ gerçekleştirmek ve daha akıllı, daha sürdürülebilir ve toplumsal açıdan kapsayıcı olan bu modeli, mevcut kentin yapılaşmış alanının tamamında ve bütün toplumsal dokularında gerçek anlamda uygulayıp hayata geçirmek için mevcut kentte ekonomik performansı, eko-yeterliliği ve toplumsal kaynaşmayı (*social cohesion*) iyileştirme gereğinin dikkate alınması;

¹ Bunlar şöyle sıralanabilir: 24-64 yaş nüfusunun %75'i istihdam edilmeli; AB'nin GSMH'sinin %3'ü AR-GE'ye yatırılmalı; 20/20/20 iklim enerji hedefleri hayata geçirilmeli (koşulların uygun olması halinde, gaz emisyonlarının azaltılmasını %30 seviyesine çıkartmak da dâhil); okuldaki erken terklerin oranının %10'un altına indirilmesi ve genç kuşakta lise mezunu oranının en az %40 olması ve yoksulluk riski altındaki insan sayısının 20 milyonun altına indirilmesi.

- Kentin mevcut bütün mahalle ve topluluklarında yurttaşların yaşam kalitesi ve refahının güvence altına alınması, bu mahalle ve toplulukların yurttaş katılımı yoluyla kentsel gelişime katılmaları gereğinin vurgulanması ve bütün diğer paydaşların (özel sektör, sivil toplum, vb.) işbirliği ve katılımında bulunmasının entegre yaklaşım için gerekli bir araç olduğunun kabul edilmesi;
- Avrupa 2020 stratejisinde ve Marsilya Bildirgesi'nde, iklim değişikliğinin dikkate alınması ve yapılan çalışmalarda yansımalarının yer bulması konularında yapılan tavsiyenin hatırlatılması;
- 21 Haziran 2010'da Toledo'da yapılan Konut Bakanları 18. Gayriresmî Toplantısı Sonuç Bildirgesi'nde vurgulandığı gibi, mevcut konut stoğunu yenilemenin ve fiziksel standardını yükseltmenin farklı açılardan önemli bulunduğu bir kez daha vurgulanması;
- Leipzig Şartı'ndaki "kent bütünü içindeki yoksul ve yoksun semtlere" özel ilgi gösterilmesine yönelik taahhütlerin ve özellikle de toplumsal kutuplaşmayı azaltmak için Şart'ın somut hedeflerinin² birbirini güçlendirecek şekilde konumlandırılmasının yararının göz önüne alınması;
- Toplam kentsel kalitenin kent nüfusu için hoş bir çevre oluşturulmasının yanı sıra kentin genel cazibesi ve rekabet edebilirliği açılarından gerekli bir şart olduğunun ve bu kentsel kalitenin kamu mekânlarının ve kentteki yapıyı peyzaj ve mimari çevre kalitesi tarafından belirlendiğinin unutulmaması;
- Mekansal ve kentsel planlamanın çevresel, toplumsal ve ekonomik hedefleri entegre etmeye yönelik elverişli ve etkili bir politika aracı olduğunun vurgulanması;
- Arazi sarfiyatını asgariye indirme, yeşil ve doğal alanların gereksiz yere kentsel araziye dönüştürülmesini engelleme ve dolayısıyla da kentin yayılmasını yönetme ve sınırlama konusunda kentsel geridönüşüm ve/veya kompakt kent planlamanın³ yerinde stratejiler olduğunun göz önüne alınması.

Dolayısıyla Bakanlar, yukarıda belirtilen bu hedefleri gerçekleştirmenin önemli bir perspektifi olarak, daha geniş Entegre Kentsel Gelişim kavramı çerçevesi içine oturtulmuş Entegre Kentsel Yenilenmenin stratejik rolüne işaret etme konusunda anlaşmaktadır.

Sonuç olarak, yukarıda sözü edilen "Toledo Referans Belgesi"nde özetlenen tavsiyeleri dikkate alan Bakanlar, belgenin bu kavram konusunda ortak bir kavrayışa ulaşma ve ileride Üye Devletler arasında ve Avrupa Komisyonu, diğer AB kurumları ve paydaşlarıyla işbirliğinin gelişmesi açısından taşıdığı değeri teyit etmektedirler. Dolayısıyla Bakanlar – kendi yetkileri çerçevesinde, kendi ülkelerinin kentleriyle yakın işbirliği içinde ve her üye devletin kendi bağlamı içinde yeri geldikçe – daha akıllı, daha sürdürülebilir ve toplumsal açıdan kapsayıcı bir kentsel modeli gerçekleştirmenin stratejik bir aracı olarak entegre kentsel yenilenmeyi öne çıkartmak ve özellikle de mevcut kentsel sorunlara çözüm üretmek ve mevcut kentsel doku ve yapıyı çevre içinde Avrupa 2020 stratejisinin hedeflerini uygulamak konusunda fikir birliğine varmışlardır.

B. MARSİLYA SÜRECİNİN DEVAMININ VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KENTLER İÇİN AVRUPA REFERANS ÇERÇEVESİ'NİN UYGULANMASININ DESTEKLENMESİ ÜZERİNE

Sürdürülebilir kentsel gelişim ve entegre yaklaşımı desteklemeye devam etmenin ve Leipzig Şartı ilkelerini yerel ölçekte uygulamanın gerekliliğine vurgu yapan Marsilya Bildirgesi'nin ardından, 2009-2010'da Fransa'nın liderlik yaptığı üst düzey bir çalışma grubu (MS/I Çalışma Grubu) tarafından Sürdürülebilir Kentler için Avrupa Referans Çerçevesi (*European Reference Framework for Sustainable Cities-RFSC*)⁴ konusunda ortak bir model oluşturulmuştur.

² Bu hedefler şöyle sıralanabilir: "fiziksel çevreyi geliştirmek için konut yatırımını içeren stratejiler izlemek", "yerel ekonomiyi ve yerel işgücü piyasasına ilişkin politikaları güçlendirmek", "çocuk ve gençlere yönelik proaktif eğitim ve yetiştirme politikalarına" liderlik etmek ve "etkin ve ekonomik kentsel ulaşımı organize etmek".

³ Komisyon'un "Kentsel Çevreye İlişkin Tematik Strateji" üzerine bildirim belgesine (COM (2005) 718 final) uygun olarak. Çev. Notu: Bkz. www.mo.org.tr/UIKDocs/kentselstrateji.pdf

⁴ www.rfsustainablecities.eu

Bu bakımdan, Bakanlar:

- Bütün katılımcılara ve özellikle Fransa'ya sürece katkıları ve kararlılıkları için teşekkür etmekte;
- Bugüne kadar yapılmış çalışmalarını sevinçle karşılayarak teşekkür etmekte, kentler ve özellikle orta büyüklükte ve küçük kasabaların daha entegre sürdürülebilir kentsel gelişim strateji, politika ve projeleri oluşturmalarına kendiliğinden yardımcı olan Referans Çerçevesi'nin operasyonel bir araç olarak yarattığı katma değerini kabul etmekte,
- Marsilya Bildirgesi'ne uygun olarak, Referans Çerçevesi'nin kolektif ve açık bir süreci temel aldığı ve yerindenlik ilkesi bağlamında kentler için kapsayıcı, uyarlanabilir, açık ve bağlayıcılığı olmayan bir araç oluşturacağını teyit etmektedir.

Toledo Gayriresmî Bakanlar Toplantısı'na sunulan modelin yeni aşamada daha da geliştirilmesi ve denenmesi gerektiğini göz önüne alan Bakanlar:

- Modelin, seçilmiş bir grup pilot kent tarafından deneneceği ikinci aşamada bu süreci devam ettirme ve Referans Çerçevesi'ni bu metin temelinde ve MS/I Çalışma Grubu'nun oluşturduğu sonuç belgesinde anlatıldığı biçimde geliştirerek nihai şekline ulaştırma kararlılıklarını teyit etmekte; nihai aracın tamamlanıp tam işlevsellik kazanarak 2011 sonunda teslim edilmesini (Polonya Dönem Başkanlığı'nda) önermekte;
- Üye Devletler ve Avrupa Komisyonu'nun ortaklaşa desteğine duyulan ihtiyacın altını çizerek, Avrupa Komisyonu'nun deneme aşamasına Fransa ve ilgili AB Konsey Başkanlıkları da dahil diğer gönüllü ülkelerle birlikte öncülük etmesini ve bu süreçte etkili bir rol almasını istemekte;
- Mevcut Ulusal Destek Gruplarını sürdürerek veya yeni gruplar başlatarak, süreci kendi yetki ve sorumlulukları çerçevesinde ulusal düzeyde sürdürme ve güçlendirme; Avrupa Referans Çerçevesi'ni kendi ulusal bağlamlarında yaygınlaştırma, teşvik etme ve kullanma; Referans Çerçevesi modelini ve/veya nihai aracı kendi dillerine çevirerek erişilebilir olmasını sağlama ve kentlerin geniş ölçüde katılımını mümkün kılma konusundaki kararlılıklarını teyit etmekte;
- Avrupa kent ve kasabalarının uygulamaya ve sürece geniş ölçekli katılımının bu aracın geliştirilmesi ve gelecekte uygulanması konusunda başarı sağlanmasının anahtarı olduğu düşüncesiyle, deneme aşaması için gönüllülük esasında bir dizi kent önermekte ve bu kentlerin deneme sürecinin ulusal bağlamda kolaylaştırılmasını ve gerekirse Avrupa düzeyinde iletişim kurulmasını tavsiye etmektedir.

Bakanlar, bütün bu tavsiyeleri göz önüne alarak:

- Gelecek Dönem Başkanlıklarının sürecin takip aşamasına katılmasını kuvvetle tavsiye etmekte;
- Yerel yetkilileri ve diğer kuruluşları, özellikle de mesleki kuruluşlarını, özel sektör kuruluşlarını, STK'ları vb. sürecin aktif katılımcıları olmaya davet etmekte;
- Ulusal, bölgesel ve yerel Avrupa düzeylerindeki tüm paydaşları bu fırsattan yararlanmaya ve bu aracın yaygınlaştırılmasına destek olmaya çağırmakta;
- Referans Çerçevesi'nin iyi yönetişime ve ortak bir format ve anlayış temelinde Avrupa çapında çok katmanlı diyaloga katkıda bulunma potansiyelini vurgulamakta;
- Yeni bir Avrupa Kentsel Gündemi perspektifi ve Avrupa 2020 hedefleri kapsamındaki yüksek katma değerinin altını çizmektedirler.

C. GELECEĞİN ORTAK AVRUPA KENTSEL GÜNDEMİNİ PEKİŞTİRMEK

Dönüşümlü AB Dönem Başkanlıklarının kentsel konularda yaptığı çalışmaları ve özellikle de Giriş bölümünde sözü edilen son Gayriresmî Bakanlar Toplantılarında üretilen dönüm noktası niteliğindeki sonuçları teyit eden Bakanlar, Lizbon Antlaşması'nın yürürlüğe girmesiyle ortaya çıkan yeni çerçevenin birbirini izleyen üç dönem başkanlığı (*trio*) arasında koordinasyon gereğini artırdığı görüşündedir. Dolayısıyla birbirini izleyen dönem başkanlıkları arasında devamlılık ve koordinasyon

için stratejik alanlar belirlenmeye başlanması anlamlı görünmektedir; böylelikle ileride ortak bir çalışma programı veya “Avrupa Kentsel Gündemi” hazırlanmasına yönelik adımlar atılmaya başlanmış olacaktır. Böyle bir çalışma programının nihai şeklini alıncaya kadar yavaş yavaş olgunlaşması gerekecektir.

Bakanlar, devletlerarası desteğin yanı sıra, Avrupa Komisyonu’nun özellikle de bütünlük politikasının kentsel boyutu vasıtasıyla kentsel gündeme yaptığı katkıları ve bu konudaki sürekli çabalarını da teyit etmektedir. Bu bakımdan Avrupa Komisyonu’nu, özellikle Avrupa Kentsel Müktesebatı’nı besleyen devletlerarası süreç alanlarında proaktif bir rol oynamaya devam etmeye davet etmektedir.

Bakanlar Avrupa Parlamentosu, Bölgeler Komitesi, Avrupa Ekonomik ve Sosyal Komitesi, Avrupa Yatırım Bankası ve Avrupa’da kentsel gelişim alanında çalışan diğer ilgili kurum ve örgütlerle işbirliği ve koordinasyonu güçlendirme gereğinin altını da çizmektedir.

Bu ortak çalışma programının bir ön özeti olarak Bakanlar aşağıdaki ortak faaliyetleri teşvik etmeyi ve desteklemeyi üstlenmektedir:

C.1. Uyum politikasında kentsel boyutun vurgulanması

Bakanlar güncel ve gelecek potansiyel ve zorlukların çoğunun kent ve kasabalarda olduğunu ve Avrupa ekonomilerini daha akıllı, daha rekabetçi, sürdürülebilir ve toplumsal bakımdan kapsayıcı kılarak Avrupa 2020 hedeflerine ulaşmanın anahtarının kent ve kasabalar olduğu görüşündedir. Dolayısıyla, özellikle Uyum Politikası yoluyla Avrupa kentlerini gelecekteki zorluklarla başa çıkacak şekilde güçlendirmenin, potansiyellerini özgür bırakmanın ve AB’nin her yerinde sürdürülebilir kentsel politikaları devam ettirme ve halk desteğini artırmanın politik bir öncelik olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Bu amaçla Bakanlar, bir sonraki programlama döneminde Uyum Politikasının kentsel boyutuna ilişkin daha güçlü bir çerçeve üzerinde durulması ve hazırlanması tartışmasında Avrupa Komisyonu ile işbirliği yapma arzusunda oldukları konusunda fikir birliğine varmışlardır.

Bakanlar Uyum Politikasındaki kentsel boyutun yeni çerçevesinin ortak zeminini şu ilkelerin oluşturması gerektiği konusunda fikir birliğine varmıştır: Operasyonel Programların tasarlanması ve uygulanmasına yerel yetkililerin ve kentlerin katılması, entegre yaklaşıma ve sürdürülebilir kentsel gelişmeye daha fazla vurgu yapılması, bölgesel (*territorial*) ve toplumsal uyuma daha fazla odaklanılması ve daha basitleştirilmiş bir uygulama sistemi (*delivery system*).

C.2. Bölgesel ve kentsel konular ve gündemler arasında daha fazla uyum sağlanmasının desteklenmesi ve bölgesel uyum bağlamındaki kentsel boyutun geliştirilmesi

“Avrupa 2020’nin başarıya ulaşmasında bölge (*territory*) önemlidir”⁵ başlıklı kararı dikkate alan Bakanlar, bütün bölge ve kentlerde zengin coğrafi çeşitliliğinden ve bölgesel potansiyelden daha iyi yararlanılması halinde, Avrupa’nın bir bütün olarak daha akıllı, daha sürdürülebilir ve toplumsal açıdan kapsayıcı olacağını kabul ederek, bölgede farklı sektör politikaları arasında ve farklı yönetim kademeleri arasında daha iyi bir uyum sağlayacak çok katmanlı yönetim mekanizmaları üzerinde özellikle durmakta, kentsel ve bölgesel politikaların koordinasyon ve uyumunun önemini vurgulamaktadırlar.

Bu bakımdan, bölgesel ve kentsel mesele ve gündemler arasında daha fazla koordinasyon sağlama olanaklarını araştırmayı, 2011’in ilk yarısında Macaristan Dönem Başkanlığı sırasında onaylanması planlanan Avrupa Bölgesel Gündemi’ni gözden geçirme sürecinde bu mesele üzerinde koordineli bir çalışma yürütmeyi kararlaştırmışlardır.

⁵ AB’de bölgesel gelişme (*territorial development*) politikasından sorumlu bakanlık bölümlerinin Genel Müdürlerinin ortak kararı 10 Mayıs 2010’da Seville’de onaylanmıştır.

Bakanlar kentsel boyutu daha geniş bir bölgesel bütünlük içinde görmenin çok önemli olduğu görüşündedir. Avrupa kentleri ve kentler ile onları çevreleyen topluluklar arasındaki ilişkiler (metropolitan ve kent-kır ilişkilerini ve ortaklıkları da dâhil olmak üzere ve daha geniş bölgesel çeşitlilikler de dikkate alınarak bakıldığında) yeni AB yatay hedefini gerçekleştirmekte anahtar role sahiptir. Dolayısıyla kentsel boyut bölgesel uyum kavramının ayrılmaz bir parçası olmalıdır.

C.3. Kentle ilgili konularda araştırmanın, karşılaştırmalı çalışma ve istatistiklerin, iyi uygulamaların paylaşımının ve bilginin yaygınlaştırılmasının teşviki

Bakanlar kentle ilgili konularda iyi uygulamaları paylaşmanın ve bilgiyi yaygınlaştırmanın yanı sıra araştırmayı, karşılaştırmalı çalışmaları ve istatistikleri teşvik etmeye devam etmeyi temel önemi olan konular olarak görmektedir. Bunun için koordinasyon ve araştırma programlarını ulusal ölçekte daha güçlü yürütmek, Avrupa ölçeğinde ulusaşırı projeler yapmak gerekmektedir. Bu konuda Avrupa Komisyonu'na, Araştırma ve Teknolojik Gelişim (RTD) için Çerçeve Programlar kanalıyla ve özellikle de URBAN-NET ağına fon sağlayarak kent araştırmalarına verdiği büyük destek ile Avrupa Araştırma Alanı'na öncülük ettiği için teşekkür edilmiştir.⁶

URBAN-NET'in başlattığı kentle ilgili konularda ulusaşırı araştırma konularını koordine etme, ulusaşırı proje çağrılarında devletlerarası fonlar bulma ve katılımcı ülke sayısını artırma çalışmasının 2010'dan sonra da sürdürülmesi çok yararlı olacaktır. Bakanlar aynı zamanda Komisyon'un, şu anda yürürlükte olan 7. Çerçeve Program kapsamında kentsel boyutu ele almasını ve bunun gelecekte de desteklenmeye devam edilmesinin önemini vurgulamaktadır. Son olarak da, Komisyon'un ve ilgili ulusal yetkililerin Bölgesel Gelişim ve Uyum İçin Gözlem Ağı (ESPON) programındaki kentsel dinamiklerin bölgesel boyutuna ilişkin analizi güçlendirmesini istemişlerdir.

Portekiz tarafından hazırlanarak Leipzig'de sunulan raporda yer alan ve bilgi sağlayıcılar arasında daha kuvvetli işbirliği ihtiyacını vurgulayan tavsiyeler ışığında Bakanlar, hem Avrupa kentsel ağları arasında hem de devletlerarası ve Komisyon girişimleri arasında işbirliği konusunda sağlanan ilerlemeyi kaydetmiştir. Özellikle de Avrupa Kentsel Bilgi Ağı (EUKN)⁷ ve sürdürülebilir kentsel gelişim konusunda bir bilgi paylaşımı platformu olan URBACT⁸ programları arasında Ortak Arama Motoru oluşturma fikrini memnuniyetle karşılamışlardır. Bakanlar birçok Üye Devletin 2011-2015 döneminde EUKN'ye katılmaya devam etme kararını da memnuniyetle karşılamakta ve EUKN'yi bir Avrupa Bölgesel İşbirliği Grubu (EGTC) olarak tesis etme çabalarını takdir etmektedirler.

Son olarak, Bakanlar bütün bu inisiyatifleri pekiştirmek gerektiğini vurgulamakta ve İsveç, İspanya ve Belçika'nın, kentsel gelişmeden sorumlu bakanları biraraya getiren Kentsel Gelişim Grubu'na (UDG) bağlı bir çalışma grubu kurup olanakları araştırarak, kentsel araştırma ve bilgiye ilişkin bu konular üzerinde koordinasyonu ve düşünmeyi destekleyecek stratejileri tanımlama inisiyatifini memnuniyetle karşıladıklarını belirtmektedirler.

C.4. Leipzig Şartı'nı her düzeyde uygulamak için gerekli araçları geliştirip yürürlüğe koyarak sürdürülebilir kentsel gelişim ve entegre yaklaşımların desteklenmesi

Bakanlar Leipzig Şartı'nda tarif edildiği gibi, çok katmanlı politikanın entegre kentsel gelişim stratejisini uygulamanın ön koşulu olduğunu teyit etmektedirler. Böyle bir yaklaşım sadece entegre kentsel gelişim stratejisini kolaylaştırmakla kalmayacak, aynı zamanda Avrupa 2020 hedeflerini ve AB Sürdürülebilir Kalkınma Stratejisi'ni gerçekleştirmeye yardımcı olacaktır. Bu bakımdan, Leipzig Şartı'nın bir dizi ilkenin ötesinde bir şey olması, bütün tavsiyelerini hayata geçirmeye yönelik somut stratejilerin üzerine oturtulabileceği yaşayan bir belge haline gelmeyi hedeflemesi gerekmektedir. Bakanlar mevcut koordinasyon araçlarının güçlendirilmesi ve entegre ve sürdürülebilir kentsel politikalar için yeni araçların geliştirilmesi konusunun yerel, bölgesel, ulusal ve Avrupa çapında bütün yönetim düzeylerinde araştırılması gerektiği görüşündedir. Avrupa Referans Çerçevesi, kentsel düzeyde entegre yaklaşımı destekleyecek yararlı bir araçtır. Bölgesel ve ulusal düzeylerde mevcut

⁶ www.urban-net.org

⁷ www.eukn.org

⁸ www.urbact.eu

koordinasyon yapıları daha yoğun kullanılmalı ve kentsel politikalarda entegre bir yaklaşıma doğru adımlar atmak için yeni koordinasyon araçları olanakları araştırılmalıdır. Yukarıda da belirtildiği gibi, Avrupa düzeyinde, Üye Devletler, Avrupa kurumları, kent birlikleri ve kent ağları arasında işbirliği de güçlendirilmelidir.

Buna bağlı olarak, Çek AB Dönem Başkanlığı'nın Leipzig Şartı ilkelerinin ulusal düzeydeki uygulamasını izleme girişimi memnuniyetle karşılanmıştır. Bu incelemenin sonuçları, özellikle sorumluluğumuz altındaki ulusal politikalarda sürdürülebilir kentsel gelişimi ve entegre kentsel yaklaşımları desteklemeye devam etmek gerektiğini ortaya koymaktadır.

Bu bakımdan, Leipzig Şartı'nın yönetişimin her düzeyinde uygulanması konusuna çözüm getirecek ve izleyecek çeşitli yöntemler geliştirilmesi konusundaki olanaklar 2010 yılının ikinci yarısından itibaren İspanya, Belçika ve Macaristan'ın girişimiyle araştırılacaktır.

C.5. Avrupa kentlerinin gelecekte karşılaşacağı en önemli sorunların göz önüne alınması.

Bakanlar Avrupa Komisyonu'nun geleceğin kentleri için modeller ve aşılması gereken sorunlar üzerine düşünme ve derinleşme girişimini memnuniyetle karşılamaktadır. Bakanlar Macaristan'ın Avrupa kentlerinin gelecekte karşı karşıya kalacağı belli başlı sorunlardan ikisi üzerine tematik tartışmalar açma girişimini de desteklemektedir: (Slovenya, Fransa ve İsveç dönem başkanlıklarında gerçekleştirilen fikir üretiminin bir devamı olarak) iklim değişikliği ve demografik değişikliklerin etkileri.

ENTEĞRE KENTSEL YENİLENME VE AVRUPA'DA DAHA AKILLI, DAHA SÜRDÜRÜLEBİLİR VE TOPLUMSAL OLARAK KAPSAYICI KENTSEL GELİŞME SAĞLAMA KONUSUNDAKİ POTANSİYELİNE İLİŞKİN TOLEDO REFERANS BELGESİ

1. Daha akıllı, daha sürdürülebilir ve kapsayıcı bir kentsel gelişim sağlamakta entegre kentsel yenilenmenin stratejik önemi

Yeni yapılan Haziran Konseyi'nde onaylanan Avrupa 2020 stratejisinde de belirtildiği gibi, Avrupa Birliği ekonomi (mali ve ekonomik durgunluk, küreselleşme, vb.), toplumsal meseleler (işsizlik, toplumsal entegrasyon, demografik yapı, eşitsizlik, vb.) ve çevre (iklim değişikliği, doğal kaynakların korunması, vb.) bakımlarından bir dizi belli başlı sorunla karşı karşıyadır: "Krizden çıktığımız nokta yeni bir ekonomiye giriş noktamız olmalıdır. Bizim ve gelecek kuşakların Avrupa'nın özgün toplumsal modelleriyle desteklenmiş yüksek kaliteli ve sağlıklı bir yaşam sürmeye devam etmesi için şimdiden harekete geçmemiz gereklidir. Gerekli olan AB'yi yüksek düzeyde istihdam, üretkenlik ve toplumsal kaynaşma sağlayan, akıllı, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir ekonomiye dönüştürmektir." Bunu yapmak için Avrupa 2020 stratejisi birbirini güçlendiren üç öncelik belirlemiştir: akıllı büyüme (bilgi ve teknolojik gelişmeye dayanan bir ekonomiye geliştirmek); sürdürülebilir gelişme (kaynakların daha etkin kullanıldığı, daha yeşil ve rekabetçi bir ekonomiye öne çıkartmak) ve kapsayıcı büyüme (toplumsal kaynaşma ve teritoryel uyum getiren yüksek istihdam ekonomisini geliştirmek).

Bu bakımdan kent ve kasabalar Avrupa 2020 stratejisinin genel hedeflerine ve özel temel hedeflerine ulaşmak için hayati önemdedir. Bu sorunların Avrupa kentleri üzerindeki etkisi, klasik çok boyutlu sürdürülebilirlik (ekonomik, sosyal, çevresel, kültürel ve yönetim) bakış açısından ele alınıp incelendiğinde, "kentsel yenilenme"nin Avrupada kentsel gelişimin geleceğinde gerçekten stratejik bir rolü olabileceği; Avrupa kentlerinin sorunlarına bu çok yönlü perspektiften yanıt bulmaya, özellikle de mevcut kentsel dokular içinde yanıt geliştirmeye yardımcı olacak bir fırsat yaratabileceği ortaya çıkmaktadır.

Çevre açısından...

Önce çevresel boyutu ele alırsak, metropoliten alanlar, kent ve kasabalar küresel sürdürülebilirliğin, daha özel olarak da iklim değişikliği ile mücadelenin anahtar aktörleridir. Çünkü hem kaynak tüketimi (hem maddesel hem de enerji) hem de atık ve (en önemlisi sera gazlarını da içeren) emisyon üretiminin çoğu buralarda toplanmıştır. Avrupa 2020 hedefleri, sera gazlarını 1990 seviyelerinin en az

% 20'si (veya koşullar uygunsa % 30'u) oranında azaltmayı, nihai enerji tüketimimizde yenilenebilir enerji kaynaklarının yüzdesini % 20'ye kadar, enerji verimliliğini de % 20 artırmayı öngörmektedir. Bu hedefler göz önünde tutulduğunda; kentsel sürdürülebilirlik denklemini çözmek için, yeni kentsel gelişimlerde eko-verimliliği (örneğin yeni "eko-mahalleler" geliştirerek) sağlamak gerekli bir koşuldur; fakat yeterli değildir. Kentsel sürdürülebilirlik için temel mücadele alanı kentlerin mevcut kentsel dokularında mümkün olan en yüksek eko-verimliliğin sağlanması olacaktır.

Bunu sağlamak için, kentlerin gerçek "yeşil, ekolojik ve çevresel" yenilenmesine girişilmeli, bu çaba şu temel hususları içermelidir:

- Yakınlık ve karma kullanım planlamaları aracılığıyla ulaşım ihtiyaçlarını azaltmak ve aynı zamanda da motorize olmayan (yürünebilir, bisikletle dolaşılabilir)⁹, çevreyi daha az kirleten ulaşım araçlarına öncelik vererek, herkesin - özellikle de fiziksel izolasyonu kırmakta önemli bir rol oynayabileceği yoksul semtlerin - erişebileceği ekonomik ve etkin toplu taşımacılığı ve çok modelli (*multimodal*) ulaşım ağlarını destekleyerek sürdürülebilir bir mobilitayı (kentsel, metropoliten ve şehirlerarası ölçekte) canlandırmak ve kentsel lojistiği en iyi şekilde kullanmak;
- Mevcut binalarda enerjinin etkin kullanımını artırmak (dış duvarlarda, çatı ve camlarda ısı yalıtımı ve ısıtma sistemi ile diğer tesisat sistemlerinin verimliliğini iyileştirerek), mevcut bina stoğunun fiziksel durumunu ele almak;
- Kentteki (kentsel metabolizmadaki) bütün su döngüsü, atık vb. dahil enerji ve maddi kaynaklar ile bunların akışlarının idaresini iyileştirmek, kentsel matabolik döngüleri yerel olarak çözmeye ve ekolojik ayak izlerini azaltmaya çalışmak;
- Yenilenebilir enerji kaynaklarını ve bunların kentlerde kullanılmasını teşvik etmek;
- Arazi sarfiyatının azalmasına ve dolayısıyla da "kentsel alan yayılması" ile mücadeleye katkıda bulunmanın anahtar stratejisi olarak arazinin geridönüşümü (kentsel yenilenme yoluyla, terk edilmiş, metruk veya kullanılmayan alanların yeniden geliştirilmesi, vb.);
- Tüketim döngülerini kısaltmak ve yerel ekolojik ekonomiyi güçlendirmek için yerel sebze tüketimini teşvik etmek;
- Kent çevresindeki doğal peyzajı, orman alanlarını, su kaynaklarını, tarım alanlarını korumak ve buraların kentlerle bağlarını veya eklenmesini güçlendirmek (örneğin yeşil kuşaklar ve/veya kamusal park ve açık mekânlara bağlanmış ve devamı niteliğinde koridorlar yoluyla), mevcut kenti yeniden yeşillendirmek vb.

Son olarak da, iklim değişikliğini yavaşlatma stratejilerinin yanı sıra buna uyum sağlamaya yönelik stratejiler geliştirmeye başlamak gerektiğini unutmamak gerekir; özellikle de deniz suyu seviyesindeki yükselmelerin veya sellerin etkileyebileceği kıyı ve nehir bölgelerinde veya ısınmanın etkilerinin en yüksek olması beklenen bölgelerde. Üzerinde düşünülmekte olan yeni senaryolar kentlerin bu değişikliklere karşı koymak (dirençli kentler) için kendilerini doğal afetlere veya ısınmaya karşı koruyacak ve kuraklık zamanlarında su yönetimini iyileştirecek proaktif stratejiler geliştirmesi gerektiğini göstermektedir.

Toplumsal açıdan...

Toplumsal bakış açısından, Avrupa nüfusunun çoğunluğunu içinde toplayan kentler aynı zamanda demografiye ilişkin zorlukların; kapsayıcılık ve toplumsal kaynaşma, göçmenlerin entegrasyonu, işsizlik, eğitim, yoksulluk, çok kültürlülük vb. gibi konuların en yoğun olarak hissedildiği yerlerdir. Son ekonomik durgunluğun etkisiyle daha da ağırlaşan bu sorunlar nüfusun en kırılgan kesimini ve özellikle de "bir bütün olarak kent içinde yoksun bırakılmış bazı bölgeleri"¹⁰ tehdit etmekte ve toplumsal kutuplaşmayı derinleştirerek, potansiyel sosyal kırılma riskinin yükselmesine yol açmaktadır. İstihdamı beslemek, erken okul terklerini ve yoksulluk riskini azaltmak Avrupa 2020 stratejisinin ana sosyal hedefleridir. Ayrıca Avrupa Komisyonu'nun tavsiyesi, aktif kapsayıcılık politikalarının, çalışabilecek durumda olanların sürdürülebilir, vasıflı istihdama entegrasyonunu

⁹ Komisyon'un "Kentsel Hareketliliğe İlişkin Eylem Planı" başlıklı bildiriminde belirtildiği gibi (COM (2009) 490 final).

¹⁰ Leipzig Şartı. Çev. Notu: Bkz. www.mo.org.tr/UIKDocs/leipzigarti.pdf

kolaylaştırması; çalışamayanlar için onurlu bir yaşam sürdürmeye yeterli kaynak ile birlikte sosyal katılıma yönelik, uygun gelir desteği, kapsayıcı işgücü pazarları ve nitelikli hizmete erişimi birleştiren bir destek sağlaması gerektiği yönündedir.¹¹ Bu hedefler birbirine bağlı diğer bir dizi önlemlerle birlikte – örneğin, göçmenlerin entegrasyonuna, eğitimde fırsat eşitliğinin güvence altına alınmasına, talep odaklı öğretime, katmaya, hizmetlerin varlığının ve ekonomik olmasının güvence altına alınmasına, vb. yönelik ve diğer ekonomik ve yapısal çevrenin fiziksel olarak iyileştirilmesi gibi çevreyle ilgili önlemler – mekansal segregasyon ve sosyal marjinalizasyonla mücadeleyi olanaklı kılan, sosyal entegrasyon ve uyumun artmasını sağlayacak anahtar girişimlerdir. Bu bakımdan konut politikaları özellikle önemlidir: Makul ve düşük maliyetli konut, hem özellikle dışlanma riski en fazla olan kesimler için toplumsal kapsayıcılık stratejilerinin köşetaşlarından biri sayılabilir hem de konut ve bina yenileme, donanım iyileştirme ve standart yükseltme gibi eylemler konut sakinlerinin gündelik yaşamlarında elle tutulur ve dikkate değer iyileşme sağlayabilir.¹² Son olarak da sosyal bakımdan dengeli konut politikaları mahalleler düzeyinde toplumsal kutuplaşmanın azaltılmasına olanak verir. 2004'te Rotterdam'da yapılan Bakanlar Toplantısı'nda tavsiye edildiği gibi¹³ entegre programlarda veya kentsel planlarda bu girişim türlerinin hepsini ele almak en yoksul mahallelere müdahalelerde özellikle etkili olmaktadır.

Ekonomik açıdan...

Son olarak, ekonomik bakış açısından kentler Avrupa'nın insan, sosyal, kültürel ve ekonomik, vb. sermayesinin büyük kısmının toplandığı yerlerdir, dolayısıyla "geleneksel Avrupa kent modeli"nin AB'nin başta gelen varlıklarından olduğu koşullarda, kentleri en iyi şekilde kullanmak ve değerini yükseltmek küresel rekabetçilik stratejisinin de anahtarıdır.

Avrupa 2020'nin temel ekonomik hedefleri istihdamı ve AR-GE yatırımlarını artırmayı önermektedir. Bunu başarmak için, "kentsel ekonomiyi canlandırma" stratejileri geliştirmek gerekli görünmektedir. Bu stratejiler farklı yerel bağlamlara uyarlanacak şekilde, ekonomik gelişmeyi kaynakların tüketiminden kararlı bir biçimde ayırıştırarak, bilgi, yaratıcılık, mükemmeliyet ve yenilikçiğe dayalı bir ekonomiyi canlandıran, içsel büyümeyi (*endogenous growth*) güçlendiren ve yerel üretim sistemlerini çeşitlendiren, işgücü pazarını eğitim ve işçiler için sürekli mesleki bilgilendirme faaliyetleri yoluyla gereğince organize eden daha rekabetçi bir ekonomiyi hedefler.

Binaların donanımının iyileştirilmesi, fiziksel standartının yükseltilmesi ve altyapının modernizasyonu sadece bir şehrin çekiciliği açısından karşılanması gereken zorunlu ihtiyaçlar olmakla kalmaz. Bunlar aynı zamanda oldukça emek-yoğun sektörlerdir, dolayısıyla da işsizleri, özellikle de (üye devletlerin birçoğunda büyük bir durgunluk içinde olan) yeni inşaat sektöründeki işsizleri azaltmaya yardımcı olabilecek yeni bir istihdam potansiyeli oluşturmaktadır. Bu aynı zamanda daha uzmanlaşmış bir sektördür ve teknolojik gelişme ve sanayi üzerinde belirli bir zincirleme etki yapacak yeni yerel KOBİ'lerin yaratılması için oldukça uygundur. Binalar ve tesisatta enerji verimliliğini sağlamayı, sürdürülebilir mobilitayı, şehirlerde yenilenebilir enerji kullanımının uygulanmasını, vb. esas alan "yeşil, ekolojik veya çevresel yenilenme" konusunda daha da büyük fırsatlar vardır. Avrupa 2020 stratejisinin de işaret ettiği gibi¹⁴, bu alan sadece yeni işletmeler ve işler yaratmak için mükemmel fırsatlar sunmakla kalmamakta, aynı zamanda teknolojik gelişme açısından ve Avrupa'nın bu sektördeki önderliğini pekiştirme açısından da büyük fırsatlar sunmaktadır.

¹¹ İşgücü piyasası dışında bırakılmış kişilerin aktif olarak kapsanmasına ilişkin 3 Ekim 2008 tarihli Komisyon Tavsiyesi (C(2008) 5737 sayılı belgeyle bildirilmiş) (2008/867/EC).

¹² Örneğin: Fiziki erişilebilirliğin iyileştirilmesi engelli ve yaşlıların özerkliğinin ve topluma katılımının geliştirilmesi için belirleyicidir.

¹³ Toplumsal Kapsayıcılık üzerine Sonuç 3.6.

¹⁴ % 20 yenilenebilir enerji hedefine ulaşılmasının, AB'de 600.000'den fazla kişi için istihdam yaratma potansiyeli olduğu ve buna enerji verimliliğindeki % 20 hedefi eklendiğinde 1 milyonun üzerinde yeni iş yaratılmasının söz konusu olduğu düşünülmektedir.

Son olarak da mevcut ekonomik daralmanın aynı zamanda birey ve aileyle ilgili bir boyutu vardır. Krizin etkileri en korunaksız ve en yoksul mahallelerde en güçlü hissedilmektedir. Bu mahallelerde, ekonomik ve sosyal destek politikalarını daha geçirgen kılan ve daha doğrudan bir biçimde en ağır etkilenenlere kanalize eden entegre yaklaşımın çok olumlu bir etkisi olacaktır. Bu bakımdan, sosyal yardım ve hizmetlerin güçlendirilmesi sadece yurttaşların yaşam kalitesini iyileştirmeye değil, aynı zamanda kentin ekonomik gelişmesine de katkıda bulunmaktadır.

Şehircilik, mimarlık ve kültürel açılardan...

Kentler ve tarihi miras, zengin ve çeşitlilik içeren Avrupa tarihi ve kültürünün temel unsurları ve kaynaklarıdır. Neyse ki, artık kentin tarihi ve kültürel mirasını, özellikle mimari mirasını ve “Baukultur”u (yapı kültürü) koruma gereği, Avrupa kent modelinin karakteristik kolektif belleğini canlı tutmanın bir yolu olarak tartışmasız kabul edilmektedir. Yine de mirası fiziksel bakımdan korumanın dışında, gerçekten yaşatmak ve korumak için genellikle yaşanırılığını ve çekiciliğini güvence altına almak gerekmektedir.

Mimari açıdan bakıldığında binaların rehabilitasyonu, mevcut bina stoğunun pek çok konudaki yetersizliğinin, özellikle de 20. yüzyılın ikinci yarısında kötü yapılmış düşük kaliteli birçok konuttaki yetersizliklerin giderilmesine olanak verecek, bu yapıların işlevselliğini artıracak, çeşitliliği destekleyecek ve konut tipolojilerini yeni aile ve demografi dokusuyla uyumlu hale getirecek, bina ve tesislerin eko-verimliliğini artıracak, bazılarında hâlâ görülen erişilebilirlik sorunlarını ve bina yetersizliklerini, vb. çözecektir. Ayrıca bu binaların mimari kalitesinin yükseltilmesine, çeşitlilik ve kimlik yönünden gelişmesine olanak tanıyacaktır.

Kötü duruma gelmiş kamusal mekânlara yeniden değer kazandırarak, yeni açık mekânlar sağlamak ve mimari biçimlerin korunması veya niteliklerini geri kazanmalarının sağlanması sadece birçok şehrimizin kent dokusunun, kent alanının, peyzajının ve mekân kalitesinin iyileşmesine katkıda bulunmakla ve dolayısıyla da yüksek vasıflı işçi ve işletmeler açısından cazibesini artırmakla kalmayacak, yerli sakinler için cazibesini artırarak, bu kişilerin kendilerini kentsel çevre ve topluluklarıyla daha fazla özdeşleştirmelerini sağlayacaktır. Dolayısıyla bu sadece onların kültürel zenginleşmesine değil, aynı zamanda yurttaşlığın üretilmesine ve yeniden üretilmesine katkıda bulunacaktır; zira demokrasi, bir arada varolma, paylaşım, kentsel gelişim, çeşitlilik, birlikte yaşama ve özgürlük Avrupa kent kültürünün kilit unsurlarıdır ve bunlar en etkin ifadesini kamusal alanda bulur.

Yönetişim açısından...

Yurttaşların memnuniyeti ve esenliğinin kentsel politikaların başarısının da anahtarı olduğu göz önünde tutulduğunda, kamu politikalarının başarıyla uygulanmasını, kamu kaynaklarının daha verimli ve etkin tahsisini güvence altına almak ve yurttaşın doğrudan katılımını, müdahillliğini, meşguliyetini ve güçlendirilmesini artırmak için, açıklık, katılım, hesap verebilirlik, etkinlik, kaynaşma ve yerindenlik ilkelerine dayanan iyi bir yönetim gerekmektedir.

İyi yönetim mevcut mali krizde daha da büyük önem kazanmıştır. Bu ortamda, aşağıda anlatıldığı gibi işbirliği ve sinerjiyi, çok katmanlı yönetimi ve entegre yaklaşımı vurgulayarak kaynak ve çabalarda maksimum optimizasyonu sağlamak özellikle önemlidir.

2. Özel olarak kentsel canlanma ve genel olarak kentsel gelişimde ortak bir entegre yaklaşım kavrayışına doğru

Entegre yaklaşımın ana özellikleri nelerdir?

Leipzig Şartı “entegre kentsel gelişim politikası yaklaşımlarından daha fazla yararlanılmasını” tavsiye etmişti. Ulusal, bölgesel ve yerel projeler ve AB kentsel inisiyatifleri yoluyla fonlanan projeler (ki Avrupa “Kent Müktesebatı” bu temelde geliştirilmiştir) yoluyla biriktirilen deneyim ve pratik bu entegre yaklaşımın içinde bulunduğumuz kısıtlı mali kaynaklar döneminde özellikle önem kazanan ana özelliklerinin şunlar olduğunu göstermektedir:

- Bu entegre yaklaşım her şeyden önce bütüncül bir yaklaşım ve düşünce tarzı benimsenmesini gerektirmektedir. Bu, olağan sektörel veya tek boyutlu yaklaşımların yerine yeni farklı politika

alanlarını ve kaynaklarını birleştiren, yatay veya çok boyutlu yaklaşımlar geçirmek anlamına gelir. Aynı zamanda kenti bir bütün olarak ele almak anlamına gelir: strateji ve eylemler birleştirici/bütüncül olmalı ve kentsel gelişimin bütün karmaşıklığını ele almalı, kentin her parçasının yapının bütünü içindeki rolünü hesaba katmalıdır.

Bu bütüncül yaklaşım, sürdürülebilirliğin farklı boyutlarının hepsi – ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel - üzerinde aynı zamanda düşünmek ve çalışmak – ve dolayısıyla da kaynak tahsis etmek ve bunları da birinde yapılanın diğerlerini olumlu etkilemesini sağlayacak, ya da en azından birbiriyle çelişme veya olumsuz etkilemesinden kaçınacak şekilde yapmak anlamına da gelir.

Gelecekte kentsel politikaların önündeki en temel sorun kentte gündeme gelen çevresel, sosyal ve ekonomik meselelere aynı noktada buluşan aynı yeterlik düzeyinde yanıtlar üretmektir.

- Bu entegre yaklaşımı uygulamaya geçirmek aynı zamanda çelişkileri çözmek, bu boyutların her birinin diğerleri üzerindeki etkileri arasındaki tutarsızlık ve engellemelerin üstesinden gelmek ve kentin tanımlanmış genel ana ilkelerine uygun orta yollar bulmak anlamına gelir.

Bunu yapmak için, sürdürülebilir sonuçlar elde etme ortak kararlılığını uygun – resmî veya gayiresmî - politika ve eylem koordinasyon platformları ve çerçeveleri oluşturarak kanalize etmek gerekli görünmektedir: sektör yaklaşımlarını veya tek boyutlu yaklaşımları buluşturacak “yatay koordinasyon”; bütün idari düzeyler arasında (AB/ulusal/bölgesel/ara/yerel) “çok katmanlı yönetim”¹⁵ için yeni formüller ve düzenlemeler yoluyla “dikey koordinasyon”; ve “kentin inşası”na dâhil olan bütün aktörler arasında (kamu yetkilileri, emlak ve mali sektör, profesyoneller, vb.) “yatay koordinasyon”; bütün bu çerçeveler ve platformlar yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya yaklaşımları birleştirecek ve özellikle de kamusal katılım ve müdahillliği etkili bir gerçeklik haline getirecektir.

- Kent, zaman ve mekândır. Entegre karakter bütün “zaman ölçeklerini” (kısa/orta/uzun vadeli) ve “bütün “mekân ölçeklerini” (bölge/metropoliten alan/küçük, orta büyüklükte ve büyük kent ve kasabalar/mahalle, vb.) ve son olarak da ikisi arasındaki birleşimi organize etmenin doğru yolunu araştırmak anlamına gelir.

Zaman ölçeği açısından bakıldığında net belirlemeleri ve amaçları olan entegre bir kent planı veya vizyonu formüle edilmiş; özel karar aşamalarında uzun vadeli çerçeve vizyonları belirli bir esneklikle birleştiren stratejik senaryolar (ekonomik, çevresel, sosyo-demografik, vb.) üretmek kısa vadeli kentsel yönetim yöntemlerinin aşılması uygun olacaktır. Böylelikle herhangi bir keskin kopuş olmaksızın ve girişimlerin devamlılığıyla kaynakların etkin kullanımı güvence altına alınarak, daha yüksek uyum sağlama kapasitesine, daha geniş teknolojik gelişme ve evrimleşme kapasitesine olanak tanınacaktır.

Mekansal açıdan bakıldığında entegre kent planı veya vizyonu anlık veya birbirinden kopuk girişimlerin toplamı olmaktan öteye geçmeli; planın veya vizyonun uygulanmasını işlevsel veya idari düzeyde de ele almalıdır.

- Yerel düzeyde, bir bütün olarak kentin ve parçalarının dengeli bir şekilde gelişmesini sağlamayı amaçlayan, hatta kentin ülke içinde rolünü de göz önüne alan entegre mekansal vizyon tüm faaliyetlere yansıtılmalıdır;

¹⁵ Bu konu Bölgeler Komitesi'nin Çok Katmanlı Yönetişim üzerine Beyaz Raporu'nda (2009) ve Bristol Gayiresmî Bakanlar Toplantısı sonuç belgesi Ek 3'te (“Yönetişim ve Sürdürülebilir Topluluklar”) (2006) daha da geliştirilmiştir.

- Bölgesel düzeyde, sektörel ve yerel politikaların daha geniş bir bölgesel perspektif altında koordine edilmesi ve metropoliten veya kır-kent ilişkilerinin ifade edilmesinde, bölgesel işbirliği ve teknolojik gelişme kümeleri teşvik edilmeli ve bölgesel ekonomik büyümenin, çok merkezli yapının ve farklı bölgesel kimliklere dayalı dengeli ve entegre bir modelin güçlendirilmesine itici güç olarak yapacağı katkı güvence altına alınmalıdır;
- Ulusal düzeyde, sektör politikalarının koordinasyonu ve çok katmanlı yönetişimin bütün idari katmanlardaki etkinliğinin güvence altına alınması kapsamında, mevcut ve tasarı halinde ekonomik, sosyal ve işlevsel bağlar ve işbirliği projeleri geliştirilmeli; çok merkezli ve dengeli ulusal gelişme ve uluslararası rekabet gücü desteklenmelidir.
- Kent sosyal bir yapıdır. “Entegre” sözü, aynı zamanda “kapsayıcı”lığa, yani sosyal dışlama ve mekânsal segregasyonla mücadele etmek için kentin “sosyal sistemi”ni kapsayıcı ortak bir birlikte varolma projesi içine ekleme çalışmasına gönderme yapar.
- Entegre karakter aynı zamanda parçaların bütün bir yapı içine “entegrasyonu”na gönderme yapar. Bu; kavramsal ve operasyonel düşünürken, bir bütün olarak kente dair “entegre” (tüm hatlarıyla veya kapsamlı) vizyonları olan strateji ve planların da temel alınıyor olması gerektiği; fakat optimal gelişmenin “bölgesel girişimler” (“alan eksenli” yaklaşım ile) gerçekleştirileceği anlamına gelir. Kentlerde nesnelere (konutlar, binalar) ve öznelerin (gerçek ve tüzel kişiler) belirlenmiş mekânsal yerleri vardır. Dolayısıyla kentlerde, sadece tek tek nesnelere veya özneler üzerinden (örneğin ev ev veya bina bina) veya rastgele ve belirli türlere bağlı olarak hareket etmektense, entegre, genel ve kapsamlı bir stratejiyi “alan eksenli” gelişme ile birleştirmek genellikle daha verimli olmaktadır.

Entegre yaklaşımın uygulanmasında başarılı olabilmek için, kentsel sürdürülebilirlik konusunda ortak sonuçlar almaya yönelik ortaklaşa bir çalışma ve kararlılık gerekmektedir: Çok aktörlü veya farklı yerlerde benzer konularda çalışan ekipler biraraya gelmeli ve farklı otorite veya aktörlerden gelen bütçeler biraraya getirilerek, aynı yönde veya aynı noktada buluşacak şekilde kanallara yönlendirilmelidir.

Entegre yaklaşımın yararları nelerdir?

Kentsel sorunların giderek karmaşıklaştığı fakat hem kamusal hem de özel kaynakların azalmakta olduğu ve dolayısıyla da daha az kaynak ile daha çok iş başarmak gereğinin ortaya çıktığı bir bağlamda, kamusal ve özel paydaşların yaptığı her girdinin tam değerini eksiksiz olarak elde etmek için mücadele etmek gerekmektedir. Depolama temelli düşünme, çalışma ve fon bulmaya dayalı geleneksel anlayışı bir adım öteye taşımak ve daha iyi, daha etkin ve sürdürülebilir hizmetler sunabilmek için yeni düşünme ve çalışma tarzlarının geliştirilmesine ihtiyaç vardır. Koordinasyonu teşvik eden entegre yaklaşım, çakışma, çatışma ve müdahalelerden kaçınarak ekleyici, sinerjik ve çoğaltıcı etkiler yaratılmasına izin vererek bu olanakları sunar.

3. Entegre kentsel yenilenmeden ne anlıyoruz?

Entegre kentsel yenilenme, bugüne kadar uygulamaya hâkim olmuş kısmi çalışma ve yaklaşımları aşacak planlı bir süreç; kenti çalışan bir bütün ve kentin bölümlerini bütün bir kentsel organizmanın parçaları olarak ele almaya yönelik bir sistem olarak tanımlanmaktadır. Temel amacı, hem toplumsal, ekonomik ve kentsel yapıların karmaşıklığını ve çeşitliliğini tam anlamıyla geliştirmek ve dengelemek, hem de çevresel eko-etkinliği daha ileri boyutlara taşımaktır.

“Entegre kentsel yenilenme” kavramı, mevcut kentsel sermayenin tamamını (sosyal, inşa edilmiş çevre, tarihsel miras, vb.) optimize etmeyi, korumayı ve değerini yükseltmeyi amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, bütün kentsel sermaye türleri içinde sadece arazinin değerine öncelik veren ve bunu koruyan, kente yönelik müdahalelerini kentsel sermayenin tamamını ve –en kötüsü- sosyal sermayeyi

travmatik bir şekilde yıkıp yerine yenisini yaparak gerçekleştiren diğer müdahale biçimlerine tezat oluşturmaktadır.¹⁶

Entegre yaklaşımda, yoksun ve yoksul kentsel alanlar sorun olarak değil, şehrin genel ilerlemesine ve ekonomik büyümesine katkıda bulunmak için potansiyellerinin serbest bırakılması gereken ve henüz yararlanılmayan bir insancıl kapasite ve fiziksel sermaye kaynağı olarak görülmektedir.

“Entegre kentsel yenilenme” konusundaki bu stratejik yaklaşım, kentsel büyümeye karşı bir engel oluşturmak amacıyla değildir. Tabii ki, mekânsal ve kentsel planlama, Leipzig Şartı'nda yer alan “arazi arzının ve imar spekülasyonunun güçlü bir biçimde kontrolü” kuralını uygulayarak, gereken her yerde haklı ihtiyaçları karşılamak için gereken miktarda parsel üretimine izin vermelidir. Fakat şehirlerin sınırsız büyümesine veya kentin yayılmasına bir kısıtlama getirmek de yerinde olacaktır. Çünkü (bir çok Avrupa kenti gibi esas olarak nüfusun değişmediği veya azaldığı toplumlarda) şehir çevresinde yeni yerleşme alanlarının gelişmesini (konut fiyatlarında artış ve istihdamın, hizmet ve tesislerin ademi merkezileşmesiyle birlikte) genellikle kentin mevcut bölgelerinin bir kısmında yurttaşların yaşam kalitesinde düşme veya kalite yokluğu izler.

Küçülen kentlerde, yenilenmiş yapılarda kullanılmayan konut oranının artması gibi bazı potansiyel ters yan etkilerden kaçınarak, şehrin merkez bölgesinin canlılığını sürdürmesi gereği ile konut bloklarının yenilenmesi ve iyileştirilmesi arasında bir denge kurmak önemli olabilir.

Kısacası amaç, kentin mevcut dokusu ve yapıları çevresindeki entegre kentsel yenilenme uygulamaları ile yeni kentsel yerleşim alanlarındaki sürdürülebilir entegre büyüme modelini birleştiren ve kentin fiziksel büyümesini gerektiği şekilde yöneten kapsamlı kentsel yaklaşımlar aracılığıyla kent bütününe ilişkin politikalar geliştirmektedir. Bunu yaratmak için, hem farklılıkları barındıran (zenginliği de burada yatar), hem de karmaşıklık, kompaktlık, işlevsel çeşitlilik, çoğulluk ve sosyal entegrasyon için çabalayan “geleneksel Avrupa kent anlayışını” gündeme getiren bir çağrı yapılmalı, nihai hedef sürdürülebilirliğin bütün boyutları arasında daha iyi bir denge ve entegrasyon sağlamak olmalıdır.

4. Entegre kentsel yenilenmenin yararına olacak operasyonel araçlar hangileridir?

Operasyonel açıdan entegre kentsel yenilenmeye yararlı olabilecek araçlar şunlar olabilir:

- Aynı zamanda hem bir bütün olarak kenti hem de kısmi müdahale alanlarını ele alan, problemlere ve fırsatlara ilişkin tespitleri ortaya koyan ve sektörlerin yapması gereken girişimler ile sinerji yaratmak ve olabilecek uyumsuzlukları aşmak için bunların nasıl organize ve koordine edilmesi gerektiğini belirleyen, bütün kentsel aktörler arasında gerekli uzlaşma ortamını güvence altına alan ve halkın katılımını sağlayan entegre yenilenme plan ve programlarının başlatılması.
- Bu plan ve programlar arasında, binaların ve kentsel mekanların fiziksel olarak geliştirilmesine odaklanan bir dizi organize girişim ile yukarıda sözü edilen diğer entegre sektör temelli faaliyetlerin ve fiziksel yenileme müdahalelerinin, kullanım yönetiminin, kamusal mekanların ve kent sahasının iyileştirilmesinin, peyzajın ve kültürel mirasın korunmasının vb. kriterlerini belirleyen kentsel gelişim esaslarının birleştirilmesi.
- Kentsel canlılığın belirtisinin özelleşmiş kullanım amaçlarına yönelik alanların varlığından çok, toplumsal grupların entegre çeşitliliğiyle farklı kentsel etkinlik ve işlevlerin varlığı olduğunu göz önüne alarak, yaşam kalitesini, çekiciliği ve yaşanabilirliği kentin bütün dokularına, özellikle de merkezi dokulara ve konut bölgelerine yaymak gerekir. Bunun anlamı şudur: “aktif, kapsayıcı ve güvenli, iyi yönetilen, bağlantıları iyi kurulmuş, iyi hizmet alan, çevreye duyarlı, gelişen, iyi tasarlanmış ve inşa edilmiş ve herkes için adil” bir kentsel çevrede, herkesin yaşayacağı kent

¹⁶ Bu, belirli “yenileme” operasyonlarında belirli yapıların yıkılmasının veya yerine yenisinin yapılmasının veya başka durumlarda (daha önce çeşitli yapıların bulunduğu alanlar - *brownfields*, harabe halindeki, terk edilmiş veya gerileme içindeki alanlarda) toptan yenilemeye dönmenin gerekli olmayacağı anlamına gelmez.

ve mahalleler.¹⁷ Bunun başarılması için, kent planlaması ve kent yönetimi yeterli çekicilik ve optimal yaşanabilirlik koşullarını yaratmayı veya yeniden sağlamayı ve “mevcut ve gelecek sakinlerin ihtiyaçlarını karşılayacak”¹⁸ vasıtaları sağlamayı amaçlamalıdır ki, kentin dokusunu oluşturan bütün parçalar farklı toplumsal grupların “şimdi ve gelecekte” yaşayıp çalışabileceği ve “yaşamak ve çalışmak isteyeceği”¹⁹ bölgeler olsun.

Bazı hallerde bu, belirli bölgelerde (örneğin İkinci Dünya Savaşı sonrasında inşa edilmiş yüksek apartman bloku tarzı konut alanlarında), bölgeleri yeni sakinler veya yeni etkinlikler için daha cazip hale getirerek sosyal ve işlevsel karmaşık ve çeşitliliği artırmak ve dolayısıyla da bölgede farklı nüfus ve gelir gruplarının sosyal bileşimini ve işlevsel dengesini iyileştirmek anlamına gelebilir. Ancak başka durumlarda (örneğin merkez veya tarihi bölgelerde durum genellikle böyledir) kentsel yenilenme müdahalelerinin zaman zaman yol açabildiği toplumsal dışlamayı veya kentsel soylulaştırmanın (*gentrification*) istenmeyen yan etkilerini azaltacak mekanizmalar oluşturmak gerekebilir. Zira bu müdahalelerin, diğer daha kârlı faaliyetlerle kısa dönemde rekabet edemez durumda kalan belirli nüfus gruplarını veya hayati işlevleri gerçek daha iyi bir kentsel denge oluşturmak adına yerlerinden etmek gibi istenmeyen bir etkisi olabilir.

Konut tipoloji ve biçimleri, kiralık ve satılık evlerin ücretlerinin ödenebilir seviyelerde olması bu stratejilerin ana unsurlarındandır. Kentin mevcut tüm dokularında toplumsal çeşitliliği ve farklı gelir ve yaş gruplarından sosyal grupların çoğulluğunu korumak - ya da gerekiyorsa canlandırmak – için, kentin bütün dokularında konut tipoloji ve biçimlerinde geniş bir çeşitliliği teşvik etmek gerekmektedir. Bunu, mümkünse mevcut çeşitliliği koruyarak ya da öncesinde böyle bir çeşitlilik yoksa bunu başlatarak yapmak gerekir.

- Kentsel yenilenmede sosyal ve çevresel hedefleri orta ve uzun vadede güvence altına almak için kamu fonlarının kilit önem taşıdığı kabul edilmektedir. Fakat kamu kaynaklarının kısıtlı olduğu güncel koşullarında, mevcut farklı kamu fonu tipleri ile (Avrupa yapısal fonları, ulusal, bölgesel ve yerel fonlar vb.) diğer formülleri ve yeni mali araçları (kredi, döner sermaye, JESSICA vb.) ve ayrıca yeni mali ve vergi teşviklerin geliştirilmesini birleştirmek gerekebilir. Böylelikle özel emlak ve finans yatırımcıları ile diğer kentsel aktörlerin kentsel yenilenme işine katılımı artırılmaya çalışılabilir.
- Mevcut kamu-özel sektör ortaklıklarını güçlendirmek ve yeni, kentsel yenilenmeye özgü, her iki taraf için net ve şeffaf davranış kurallarına dayanan ve -gerekiyorsa özel sektörün işe katılımını hızlandırmak için – kamu yetkililerinin teşviklerle bir ilk ekonomik destek vererek ve katalizör rolü oynarak öncülük ettiği kamu-özel sektör ortaklık biçimleri geliştirilmesi.
- Sürdürülebilirliği desteklemek için, nerede olursa olsun (kent, kasaba, kentsel, kırsal) bulunduğu yeri etkileyen ekonomik, sosyal ve çevreyle ilgili meselelere yanıt geliştirecek becerilere ve kapasite geliştirme çabalarına yatırım yapmak şarttır. Bristol Anlaşması bölgesel önderlik, topluluğu kapsaymak, ortaklarla çalışma, proje yönetimi, yönetim ve meslekler arası bilgi gibi “mekân geliştirme” becerilerini desteklemekte ve öne çıkartmaktaydı.
- Avrupa kent ve kasabalarının çeşitliliği ve coğrafya ve kapsam olarak getirdikleri çeşitlilik düşünüldüğünde, entegre kentsel yenilenme plan ve programlarında “tek tip” çözümler uygulamak olanaksızdır. Dolayısıyla buralarda, halk katılımını teşvik ve kanalize etmeye özen gösteren yerel bağlama uyarlanmış bir yönetim ve yönetim önerisinin de dâhil edileceği, yerelde geliştirilip uygulanacak bir çözüm yararlı olacaktır. Bu, genellikle sürdürülebilirlik hedefli performansın ölçülmesini ve yereldeki yurttaş ve paydaşlara rapor edilmesini sağlayacak açık ve şeffaf bir sürecin varlığını gerektirir. Bu süreç insanları önce güçlendirir ve farkındalık yaratır sonra da karar vermeye daha güçlü bir katılım fırsatı verir.

¹⁷ 2006 tarihli Bristol Mutabakatı'nda kabul edilen, sürdürülebilir toplulukların sekiz özelliği bunlardı.

¹⁸ Bristol Mutabakatı, 2006. Çev. Notu: Bkz. www.mo.org.tr/UIKDocs/bristolmutabakati.pdf

¹⁹ Bristol Mutabakatı'ndaki sürdürülebilir topluluk tanımı.

- Bu bakımdan, belirlenen hedeflere ulaşıp ulaşılmadığını saptamak ve gerekirse yapılabilecek değişiklik ve düzeltmeleri ele almak için - hem kamu politikaları konusunda özdeğerlendirme hem de yurttaşların bilgilendirilmesi açısından – plan ve programlarda uygun izleme ve değerlendirme araçlarına (tahmin edilen, dönem ortası ve gerçekleşmiş durum değerlendirmeleri, kriter ve göstergeler vb.) yer vermek yerinde olacaktır.

5. Entegre kentsel yenilenmeye ilişkin stratejik kararı hayata geçirmek için yeni bir “kentsel ittifak” oluşturma gereği

Bu stratejik “kentsel yenilenme” kararını ve üzerinde durulan “entegre yaklaşımı” hayata geçirmek “kentsel inşa” sürecinde yer alan, emlak sektörü, finans, yerel topluluk, kamu yetkilileri, meslek adamları vb. bütün aktörlerin katıldığı yeni bir “kentsel ittifak” gerektirecektir.

Bu yeni “kentsel ittifak” uzlaşmaya dayalı olmalı, meşruiyetini toplumsal ve yurttaş ağlarının öncü rol oynadığı yeni yönetim biçimlerinden almalı ve ortak hedefi “mevcut kentin” değerini yükseltmek, geri kazanmak ve hatta yeniden keşfetmek, böylelikle tarihi boyunca orada birikmiş insan sermayesini, toplumsal, maddi, kültürel ve ekonomik sermayeyi optimize etmek ve bu unsurları Avrupa'nın yaratma çabası içinde olduğu etkin, yaratıcı, akıllı, daha sürdürülebilir ve toplumsal olarak kaynaşmış kenti inşa etmek için kullanmak olmalıdır.